

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

22 april 2004

VERZOEKSCHRIFT

over de financiering van het hogescholenonderwijs

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door de heren Julien Demeulenaere en Jos De Meyer**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Gilbert Vanleenhove.

Vaste leden :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heren
Luc Martens, Gilbert Vanleenhove ;

de heren Karlos Callens, Julien Demeulenaere, Gilbert Van
Baelen, mevrouw Erna Van Wauwe ;

de heren Pieter Huybrechts, Julien Librecht, Joris Van
Hauthem ;

mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh, de heer André
Van Nieuwkerke ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Dirk De Cock.

Plaatsvervangers :

mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, mevrouw Brigitte
Grouwels, mevrouw Mieke Van Hecke, mevrouw Ingrid
van Kessel ;

de heren Frans De Cock, André Denys, Cis Schepens, Bob
Verstraete ;

mevrouw Marijke Dillen, mevrouw Marleen Van den
Eynde, de heer Roland Van Goethem ;

de heren Lucien Suykens, Robert Voorhamme ;

N... ;

de heer Kris Van Dijck.

INHOUD

	Blz.
1. Procedure	4
2. Inhoud van het verzoekschrift	4
3. Hoorzitting over het verzoekschrift	4
4. Bespreking	15
5. Conclusie	15
Bijlagen :	
Bijlage 1 : Verzoekschrift van de heer Guy Aelterman over de financiering van de hogescho- len	19
Bijlage 2 : Powerpointdemonstratie van de heer Guy Aelterman.	25
Bijlage 3 : Antwoord van mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, op de vraag naar bijkomende uitleg over het verzoekschrift van de heer Guy Aelterman over de financiering van de hogescholen.	31

DAMES EN HEREN,

1. Procedure

Op 19 november 2003 diende de heer Guy Aelterman bij de voorzitter van het Vlaams Parlement een verzoekschrift in over de financiering van het hogescholenonderwijs (verzoekschrift nr. 10 (2003-2004) – zie bijlage 1). Dit verzoekschrift werd mede-ondertekend door 51.946 personen.

Het verzoekschrift werd ontvankelijk verklaard en voor verdere behandeling doorverwezen naar de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid.

De Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid behandelde het verzoekschrift op 2 december 2003, 8 januari en 1 april 2004. Het verzoekschrift werd vooraf aan de commissieleden bezorgd.

2. De inhoud van het verzoekschrift

De verzoekers stellen dat het hogeschoolonderwijs sinds de implementatie van het hogescholendecreet van 1994 een steeds belangrijkere rol speelt in het Vlaams hoger onderwijs. Met het zogeheten structuurdecreet worden de Vlaamse hogescholen een volwaardige partner in de Europese hogeronderwijsruimte.

Bij de parlementaire bespreking in 1994 werd uitdrukkelijk gesteld dat het geenszins de bedoeling was dat het hogescholendecreet zou leiden tot een financiële besparing. Het tegendeel is vandaag waarheid gebleken.

Voor de vele nieuwe vakken, opdrachten en uitdagingen die van de hogescholen en het personeel worden verwacht, is de overheidsfinanciering totaal ontoereikend. Willen de hogescholen de studenten verder een kwaliteitsvol onderwijs blijven garanderen en het personeel in concrete omstandigheden laten functioneren, dan moet de Vlaamse overheid aan de instellingen veel meer middelen ter beschikking stellen.

Daarom verzoeken zij dat het Vlaams Parlement de nodige initiatieven zou nemen opdat de hogescholen op een voldoende en correcte wijze zouden worden gefinancierd.

3. Hoorzitting over het verzoekschrift

Op vraag van de hoofddiener van het verzoekschrift nodigde de Commissie naast hemzelf ook mevrouw Valentina Gatti, ondervoorzitter van de Vereniging van Vlaamse Studenten, VVS, en de heer Rudy Van Renterghem, vertegenwoordiger namens de onderwijsvakbonden – ACOD, COC en VSOA – uit.

1. De heer Guy Aelterman, hoofddiener, voorzitter van de Vlaamse Hogescholenraad, Vlhora

De heer Guy Aelterman : Dames en heren, ik zal u een overzicht geven van de financiering van de hogescholen sinds 1995. De heer Van Renterghem zal ingaan op de personeelszaken, mevrouw Gatti op de situatie voor de studenten.

In 1995 werd een nieuwe hogescholenstructuur ingevoerd. We kregen vanaf dan een gesloten enveloppe. Daar kwam een eerste correctie op in 1998, namelijk 14,5 miljoen euro. Dat was een gedeeltelijke compensatie voor de stijging van 6 percent aan studenten. In 2000 werd de enveloppe ingevolge een cao verhoogd met 750.000 euro en in 2001 met 5 miljoen euro. Van 2001 tot 2003 werden de lonen aangepast met 3 percent. In 2000 hebben we extra middelen gekregen voor de TBS-regeling. In 2003 zijn de elektronmiddelen met 550.000 euro toegevoegd aan de enveloppe. We kregen in 2000 een eenmalige verhoging met 13 miljoen euro door een dading tussen de minister van Onderwijs en de hogescholen in verband met de werkingsmiddelen van het gesubsidieerd onderwijs. Het grootste deel van de verhogingen is er gekomen door cao's en ging dus naar loonsverhogingen. Naar werkingsmiddelen ging ongeveer 20 miljoen euro.

Er is echter een spanning opgetreden tussen de indexering zoals de Vlaamse Gemeenschap die op de enveloppe toepast, en de indexering die ze werkelijk zou moeten toepassen. In de periode 2000-2001 is dit spanningsveld zeer sterk toegenomen. In 2002 was er een verschil van 25 miljoen euro tussen het bedrag dat de hogescholen krijgen en wat ze zouden krijgen met een correcte indexering.

De overheid heeft de voorbije jaren extra middelen gegeven voor TBS : 87,6 miljoen euro voor 2000-2003. Ik wil daar toch tegenoverstellen dat dit niet echt middelen zijn die rechtstreeks naar de hogescholen gaan, maar naar uitgetreden personeelsleden van de hogescholen die nog tot hun 60ste worden betaald. Van die 75 percent loonlasten betalen de hogescholen bovendien 12,5 percent zelf. We hebben dat even berekend en alles bij elkaar

hebben de hogescholen, in de periode dat de overheid 87 miljoen euro uitgaf, daarop zelf nog eens 18,8 miljoen euro toegelegd uit hun enveloppe.

Dan wil ik het even hebben over een onderwerp dat de minister van Onderwijs regelmatig aanhaalt, namelijk de evolutie van de financiële middelen per student. U kunt die evolutie bekijken op de blauwe curve bovenaan (zie powerpointdemonstratie als bijlage 2). We betwisten deze curve niet, maar zeggen wel dat daarin ook de TBS-middelen zijn opgenomen. Aangezien die niet rechtstreeks ten gunste komen van de hogescholen, menen we dat deze middelen niet in deze curve moeten worden opgenomen. Zo komen we tot de roze curve. Aangezien in de cijfers die leiden tot deze roze curve ook middelen vervat zitten die dienen voor elektronische databanken, voor academisering, voor onderwijsontwikkeling en dergelijke, met andere woorden middelen die te maken hebben met de nieuwe taken in het kader van de implementatie van de Bolognaverklaring, menen we dat we ook door de roze curve geen juist beeld krijgen.

Als deze middelen, die oorspronkelijk niet tot de basisfinanciering behoorden, van de resterende middelen worden afgetrokken, komen we uiteindelijk tot de gele curve. In de gele curve zit er een knik tussen 2002 en 2003, die wordt veroorzaakt door de loonsverhoging met 3 percent en dus in feite ook geen bijkomende middelen inhoudt voor de werking van de hogescholen. Onze stelling is dus dat de financiering per student in de voorbije jaren systematisch is afgenomen en dit met ongeveer 7,7 percent.

Vervolgens stappen we over naar de investeringen in de periode van 1995 tot nu. In de eerste periode van 4 jaar was voorzien in ongeveer 35,6 miljoen euro aan basisallocatie. Daarnaast hebben de toenmalige ministers een drietal keren extra eenmalige verhogingen toegestaan van in totaal 57 miljoen euro. Als we dat allemaal samentellen, komen we tot een goede 90 miljoen euro.

Tijdens de tweede periode van 4 jaar is de basisallocatie inderdaad een stuk opgetrokken, meer bepaald tot 85 miljoen euro. In die periode kregen de hogescholen ook 5 miljoen euro aan FFEU-middelen. Uiteindelijk hebben de hogescholen in de twee periodes ongeveer evenveel middelen gekregen voor hun investeringen. Als we alles samentellen, zijn de investeringen dus niet echt substantieel toegevoegd.

Wat kunnen we daaruit concluderen? Ik heb daar net gezegd dat de basisfinanciering per student de

voorbije 8 jaar is gedaald. We schatten dat het gaat om een daling met 7,7 percent. Daartegenover stelt de overheid nu aanvullende middelen: van 1,9 miljoen euro in het startjaar 2003 tot ongeveer 7,5 miljoen euro in 2006. Het bedrag kan uiteindelijk ook nog iets hoger komen te liggen, naargelang de middelen die eventueel zouden vrijkomen uit het centraal fonds voor de voorafnames. Voorlopig kunnen we daar dus nog geen schatting van maken.

Daarnaast heeft de overheid voor de komende jaren ook academiseringsmiddelen vrijgemaakt om de twee-cycli-opleidingen te academiseren. Dat gaat om 5 miljoen euro in 2003 en om ongeveer 13 miljoen euro in 2006. Dat is al iets, maar vooropgesteld dat de hogescholen academisch onderwijs moeten aanbieden vergelijkbaar met dat aan de universiteiten, vragen we ons af of dat wel mogelijk is met deze beperkte middelen. Ik vraag me ook af waarom het substantiële verschil tussen de financiering van de universiteiten en de hogescholen inzake de academisering moet worden behouden. Ten derde zijn er bijkomende middelen, die worden aangewend voor projectmatig wetenschappelijk onderzoek. Daarvoor wordt dit jaar 3 miljoen euro vrijgemaakt en tegen 2006 9 miljoen euro.

Dan wil ik het nog even hebben over de studenten-aantallen, waarover dikwijls wordt gediscussieerd. De studentenaantallen zijn de voorbije 8 jaar met ongeveer 9 percent gestegen. Tussen 2002 en 2003 bestaat er quasi geen verschil. We kennen nu dus inderdaad een stabilisatie, maar hoe dan ook kan niet worden ontkend dat er de voorbije 8 jaar een stijging is geweest. In die periode zijn ook de taken van de hogescholen heel wat verzwaaard en de verplichtingen toegenomen inzake de milieuwetgeving, volksgezondheid, interne kwaliteitszorg, externe visitaties en dergelijke, die enorm veel geld vragen. De Vlhora heeft berekend dat het in het kader van de visitatie en accreditering gaat om ongeveer een half miljoen frank per opleiding. Er is ook het nieuwe personeelsbeleid en dergelijke. Uiteindelijk is er ook de hele discussie over stress en taakbelasting naar aanleiding van de studie van de SERV.

De Vlaamse overheid heeft zich, onlangs nog in Lissabon en Barcelona, inhoudelijk geëngageerd om tegen 2010 te komen tot de meest performante kennismaatschappij ter wereld. Ze heeft toen gezegd dat ze 3 percent van het bruto regionaal product zou besteden aan onderzoek. Wel, als ze dergelijke engagementen aangaat, dan staat daartegenover een prijs voor de kwaliteit, een prijs voor de flexibilisering en een prijs voor de kennis-economie.

Zo komen we uiteindelijk tot drie concrete voorstellen. Ten eerste : herstel de basisfinanciering en zorg dus voor een correct aangepaste loonindexering. Ten tweede : voorzie in bijkomende middelen voor de bijkomende opdrachten. Ten derde : laat voor elk decretaal initiatief – dus niet enkel voor de nu voorliggende decreten – telkens een kostenraming uitvoeren. Meestal komen de werkelijke kosten namelijk pas aan het licht als het decreet al lang is goedgekeurd.

2. *De heer Rudy Van Renterghem, vertegenwoordiger namens de onderwijsvakbonden ACOD-COC-VSOA*

De heer Rudy Van Renterghem : Ik wil uw aandacht vragen voor de werkomstandigheden van het onderwijspersoneel van de hogescholen. Ik zal daarom aandacht besteden aan de recente studie van de STV, het onderzoeksinstituut van de SERV.

De STV stelde op 2 oktober 2003 haar hallucinante studie over werkdruk en stress in de Vlaamse hogescholen voor. Van de persvoorstelling van de STV en de SERV is slechts heel weinig naar buiten gekomen. In de kranten stonden enkele berichten van een postzegel groot. Er was ook een losse flard te horen op Radio 1. In het onderwijsblad dat zichzelf 'een onderwijsblad met klasse' noemt, stonden bovendien slechts 44 korte woorden over die voorstelling.

Op zich moet ons dat niet verbazen. De pers doet wat ze denkt te moeten doen. Wat ons meer heeft verbaasd, is dat de politieke kringen zo weinig reacties lieten horen. Ik heb geen publieke reacties gehoord van de meerderheid of van de oppositie. Als mijn informatie correct is, bleef de interne parlementaire reactie beperkt tot twee vragen aan de minister van Onderwijs in deze commissie.

Is dit de stilte van de schaamte over de bovenmatige psychische vermoeidheid van het personeel van de Vlaamse hogescholen ? De vermoeidheid is onrustwekkend groter dan bij de gemiddelde Vlaamse werknemer, die ook al zwaar wordt belast. De oorzaken daarvan zijn de werkdruk en het hoge tempo van veranderingen en vernieuwingen. Details hierover vindt u in de bijlagen.

De studie van de STV heeft haar nut. De vakbonden hebben een zeer grote waardering voor de manier waarop de studie werd uitgevoerd. Ze blinkt uit in objectiviteit, degelijkheid en duidelijkheid. Wie de hogescholen van binnenuit kent, is niet verast door de resultaten. Wie op een hogeschool werkt, voelt de verzieking van de werksituatie.

De studie was meer dan welkom. Meer dan 70 percent van de personeelsleden werkte eraan mee. De massale respons heeft ervoor gezorgd dat de studie ontegensprekelijk representatief is. Ze bevestigt overduidelijk dat het fout loopt in de hogescholen. De klachten over werkdruk en stress kunnen nu onmogelijk worden geminimaliseerd of afgedaan als 'geklaag van enkele mistevredenen'. Meer details vindt u op de eerste twee transparanten.

Van het onderwijzend personeel is 9 percent problematisch vermoeid. Daarnaast loopt 34 percent een ernstig risico om psychisch zwaar vermoeid te raken. In vergelijking met de Vlaamse beroepsbevolking liggen de spanningsklachten en de psychische vermoeidheid van het onderwijzend personeel in de Vlaamse hogescholen dubbel zo hoog. Stafleden en leidinggevenden van het administratief en technisch personeel van de hogescholen lopen evenveel risico op stress als hun collega's met een onderwijsopdracht. Het uitvoerend administratief en technisch personeel loopt gelukkig iets minder gevaar. Van hen behoort toch nog 1 op 5 tot de risicogroep voor psychische vermoeidheid.

Het onderzoek kon geen rekening houden met langdurige ziekte, al dan niet te wijten aan stress. Personeelsleden van hogescholen zijn vaker en langer ziek. In de categorie van personeelsleden boven de 55 jaar neemt de stress af. Dat heeft te maken met wat we de 'survival of the fittest' noemen.

Slecht 15 percent van het personeel van de Vlaamse hogescholen heeft motivatieproblemen. Dat is te zien op de transparanten 4 en 18. Dat is weinig in vergelijking met het globale cijfer van 24 percent van de Vlaamse beroepsbevolking. Werken op een hogeschool is dus duidelijk boeiend, maar ook vermoeiend. De zorg voor de student is er bijzonder groot. Het personeel van de hogescholen streeft bovendien in alle omstandigheden de hoogste kwaliteit na. Kwaliteit heeft echter een prijs : het personeel pleegt roofoverval op zichzelf. Ondanks het vele idealisme denken personeelsleden van hogescholen toch vaker aan veranderen van werk. Het verloop is groter dan in andere sectoren.

U zult zich afvragen wat de lokale autonomie van de hogescholen dan te bieden heeft. De heer Aelterman wees er reeds op dat de financiering van de hogescholen er sinds 1995 sterk op achteruit gaat. Het bedrag per student ligt vandaag gevoelig lager dan enkele jaren geleden. Het water staat de hogescholen aan de lippen. Ze besparen noodgedwongen op personeel. Andere hogescholen hebben nog ruimte over, maar verkiezen besparen op

personeel boven ingrijpen in de werkingskosten of investeringen. Gedane investeringen kunnen immers niet worden teruggeschroefd. Het effect is steeds een verhoogde werkdruk.

Het personeel ondervindt ook de effecten van het beleid op departementaal niveau. Het STV-onderzoek wijst op sterke verschillen in taakbelasting en werkdruk tussen departementen binnen eenzelfde hogeschool. In sommige departementen heerst een cultuur van overuren. Het ene departement speelt veel gretiger of dwangmatiger in op veranderingen dan het andere. Sommige departementen maken zich schuldig aan een gebrek aan planmatigheid en evenwicht op vlak van taakinvoeringen. Ook relationele problemen met de directe leiding en het gebrek aan inspraak verhogen de kans op stressgevoelig. De competentie van het lokale personeelsmanagement verschilt sterk.

Departementen met een positief stressbeleid – gelijkmatige taakbelasting, evenwichtig inspelen op veranderingen, planmatige taakinvoering, goede relaties en voldoende inspraak – scoren gemiddeld nog steeds negatiever dan de Vlaamse referentie. Een goed human resources management alleen is niet langer in staat om de compleet uit de hand gelopen werkdruk- en stressproblemen op te vangen of op te lossen.

We leren dat de werkdruk- en stressproblematiek in de eerste plaats een structureel gegeven is. De Vlaamse overheid is verantwoordelijk voor het onderwijsbeleid en is dus voor wat de hogescholen betreft op zijn minst in de loop van de periode 1994-2003 tekortgeschoten. Het meest prioritaire en meest dringende is het oplossen van de structurele problemen. De overheid en de opeenvolgende politieke verantwoordelijken reden telkens weer door het rode licht. De STV-studie heeft hen geflitst. Ik vraag me af of er nu een boete volgt.

Het is duidelijk dat er zonder geld geen oplossing kan komen. De hogescholen kunnen de zaak financieel niet bolwerken via een systeem van gesloten enveloppen. Dat mechanisme houdt onvoldoende rekening met de diverse ontwikkelingen in het hogeschoollandschap, noch met het effect van indexering en vergrijzing.

Sedert 1995 worden tal van bijkomende opdrachten, taken en uitdagingen opgedragen aan de hogescholen bovenop de bestaande kerntaken. Nieuwe financiële middelen worden niet of mondjesmaat toegekend. Het resultaat is steeds meer werkdruk voor het personeel. Het personeel geeft steeds blijk van een extreem hoge motivatie. Dat betekent dat

de personeelsleden de kwaliteit van het hoger onderwijs koste wat het kost willen garanderen, maar dat gebeurt vooral ten koste van zichzelf. De gesloten enveloppe is zonder meer het failliet van de autonomie van de hogescholen.

De basisfinanciering kreeg in de loop van de voorbije jaren door druk van de onderwijsvakbonden enkele correcties. Die waren evenwel veel te beperkt om afdoend soelaas te kunnen bieden. Officiële cijfers tonen aan dat het aandeel van de hogescholen tussen 1996 en 2002 in het Vlaams Bruto Regionaal Product is gedaald met niet minder dan 14,2 percent. Omdat de indexering niet correct werd toegepast, hebben de hogescholen sinds de implementatie van het decreet 70 miljoen euro te weinig ontvangen.

Om in orde te zijn met de decretale bepalingen inzake financiële stabiliteit zijn besparingen bij de hogescholen altijd al aan de orde van de dag geweest. Ze moeten meer doen met minder personeel. Het resultaat zijn ontslagen, overbevraging van overblijvend personeel en onderwaardering voor geleverde prestaties.

Een 'postuum eerbetoon' is op zijn plaats. Toenmalig onderwijsminister Luc Van den Bossche slaagde erin om een perfect zelfuitvoerend besparingsmechanisme in te voeren. De bedenkingen van de toenmalige vakbondsverantwoordelijken werden nonchalant weggewuifd. Ik vrees dat de huidige coalitie er niet in geslaagd is om deze wurgkoord te verwijderen.

U moet nu uw verantwoordelijkheid opnemen en ingrijpen, zo niet zal 'op zijn Hollands' moeten worden bespaard : op de kap van de studenten en van het personeel. Dit zal leiden tot nog minder banen, en de werkdruk en de psychische vermoeidheid zullen zulke proporties aannemen dat massaal ziekteverzuim en leegloop het gevolg zullen zijn. Zelfs de meest gemotiveerde docent breekt op een bepaald punt. Het zou van veel cynisme getuigen als wordt uitgetoet hoe ver nog kan worden gegaan. Ik raad het u niet aan. Een correcte indexering alleen al levert elk jaar minstens 400 broodnodige voltijdse jobs op. Ook dat is tewerkstelling.

Komen er andere tijden ? Het hoger onderwijs in Vlaanderen staat opnieuw voor tal van belangrijke uitdagingen. De uitvoering van de Bologna-akkoorden leidt tot de vernieuwing van de curricula, de academisering en de accreditatie. Nieuwe middelen worden maar mondjesmaat toegestopt. Het lijkt onmogelijk dat de hogescholen met de huidige

middelen hun vereiste 'internationale keurmerk' van de accreditatie halen. Als de regering en/of het Vlaams Parlement niet ingrijpen, dan komt de kwaliteit van het hoger onderwijs in het gedrang, moeten de studenten een hoge rekening betalen en bestaat het gevaar dat het personeel er fysiek en mentaal onderdoor gaat.

De onderwijsvakbonden gaan ervan uit dat de leden van de commissie en het Vlaams Parlement als verantwoordelijke beleidsmakers de teloorgang van het hoger onderwijs niet op hun geweten wensen te hebben. Wie de structurele problemen wil oplossen, zal in ACOD, COC en VSOA een actieve bondgenoot vinden. Collega's uit de hogescholen hebben massaal actie gevoerd voor een correcte financiering. De muziek was helder en duidelijk, de boodschappen helderder en duidelijker. Politiek Vlaanderen, het is tijd om op uw beurt in actie te treden.

3. *Mevrouw Valentina Gatti, ondervoorzitter VVS*

Mevrouw Valentina Gatti : Geachte voorzitter, geachte commissieleden en beste toehoorders, de Vlaamse Vereniging van Studenten ijvert al jarenlang voor de democratisering van het onderwijs. Democratisering betekent voor ons dat iedereen, ongeacht zijn sociaal-culturele achtergrond, het onderwijs van zijn keuze moet kunnen volgen. De VVS bestrijdt dus alle drempels : financieel-materiële, culturele, onderwijsinherente, of van welke aard dan ook. Meer concreet kunnen wij niet leven met de enorme kansengelijkheid in ons hoger onderwijs. Zelfs voor ruim omschreven groepen – zoals arbeiders versus hogere bedienden – zien we dat de eerstgenoemde slechts aan de helft komt van de participatie aan het hoger onderwijs van de andere groep. Als we de groepen fijner omlijnen naar bijvoorbeeld kansarmoede, laaggeschoolde ouders of allochtone achtergrond, is een participatie die slechts één tiende of minder is van het gemiddelde geen uitzondering.

Sinds de VVS haar werking toespitst op de sociaal-culturele drempels in ons onderwijs, is ons geloof in een grondige democratisering nog toegenomen. Zolang de overtuiging blijft bestaan dat slagen in ons onderwijs vooral een persoonlijk verdienste is, maar er niets wordt gedaan aan de enorme kansengelijkheid, zal gedemocratiseerd onderwijs even onbereikbaar blijven als vandaag het geval is. Simpel gesteld : zolang de financiële drempels naar het onderwijs blijven bestaan én er geen initiatieven worden genomen om iets te doen aan de verschillen in ondersteuning, culturele bagage, taal en andere vormen van kansengelijkheid,

zullen de kinderen van de jongeren die nu niet aan een diploma hoger onderwijs geraken er over 20 jaar ook niet geraken.

In dit plaatje van nood aan democratisering hebben de studentenvoorzieningen een niet te onderschatten taak. Vooreerst moeten ze de onvolkomenheden in ons studiebeurzensysteem opvangen, een taak die hen officieel is toebedeeld. Die taak is des te prangender omdat vandaag de hoogte van een studiebeurs nog steeds niet is aangepast aan de reële studiekosten. Die studiekosten doen bovendien een hogeschoolstudent dieper in de portefeuille tasten dan een universiteitsstudent. De taak van studentenvoorzieningen is echter vooral van belang omdat de beurzen nooit alle problemen zullen oplossen, want sociaal-culturele problemen kunnen nooit volledig worden opgelost door fiscale parameters.

Studentenvoorzieningen hebben de cruciale opdracht in te spelen op problemen die niet op te vangen zijn via een algemeen selectief en op fiscaliteit gebaseerd studiefinancieringssysteem.

Vanuit deze optiek is het onaanvaardbaar dat er een verschil in betoelaging blijft bestaan tussen de voorzieningen van de hogescholen en die van de universiteiten. Een studiekeuze zou nooit tot minder sociale rechten mogen leiden. Des te schrijnender is dan nog het feit dat net die studierichtingen die gekozen worden door jongeren uit sociaal-economisch zwakkere milieus het slachtoffer zijn van deze ongelijke behandeling.

De VVS zal erover blijven waken dat het hoger onderwijs betaalbaar blijft, van de allerhoogste kwaliteit is en bovendien voor iedereen toegankelijk blijft. Maar hiervoor moet er dringend een herfinanciering van het hoger onderwijs in het algemeen komen, want het hoger onderwijs is vandaag tout court ondergefinancierd. Deze financiering mag geenerschikking zijn van het onderwijsbudget, het moet vers geld zijn. Ik moet jullie niet vertellen dat onderwijs zo belangrijk is in de moderne kennissamenleving en dat versterkte financiering essentieel is, wil Vlaanderen in de toekomst zijn welvaart en welzijn behouden.

De afgelopen tien jaar is het aantal hogeschoolstudenten met 10 percent toegenomen, zijn de internationale en Vlaamse eisen steeds zwaarder geworden, maar zijn de middelen nagenoeg dezelfde gebleven. Hierdoor komt de kwaliteit van het onderwijs en de kostprijs voor de student in het gedrang. De studenten zullen het niet laten gebeuren dat lesgroepen steeds groter worden, dat de noodzake-

lijke didactische en organisatorische vernieuwingen moeten worden afgeblazen, dat stagebegeleiding dreigt in te boeten en dat inschrijvingsgelden zouden stijgen. Daarom sluiten wij ons aan bij de standpunten van de hogeschoolbesturen : de enveloppen moeten reeds volgend jaar worden aangepast aan de stijgende studentenaantallen zodat de hogescholen de eerstvolgende jaren hun taken kwalitatief kunnen blijven vervullen.

De VVS ijvert voor de democratisering van het onderwijs. We pleiten er dan ook voor dat iedereen, zonder onderscheid naar afkomst of achtergrond, de opleiding van zijn of haar keuze zou kunnen volgen aan de instelling van zijn of haar keuze. Voor ons is een student een student, of die nu ingeschreven is aan een hogeschool of aan een universiteit. Dit verandert niets wezenlijks aan de studiekosten of aan de basisbehoeften. Integendeel : ten gevolge van de enveloppenfinanciering moeten hogeschoolstudenten zelfs een groter deel van de studiekosten zelf ophoesten.

Nochtans besteedt de overheid per universiteitsstudent gemiddeld meer dan 250 euro, terwijl de sociale toelage voor de hogeschoolstudent op een schamele 163 euro is blijven steken. Zoiets noemen wij financiële discriminatie van de hogeschoolstudent, financiële discriminatie van de meerderheid van de studenten in Vlaanderen, namelijk meer dan 100.000.

Voor eenieder die de democratisering van het onderwijs ernstig neemt, zou de gelijkheid van de student een evidentie moeten zijn. Net omwille van die principiële gelijkheid, verschilt het studiebeursbedrag van een student aan een hogeschool niet van dat van een universiteitsstudent. Ook in studentenvoorzieningen die met deze studiefinanciering als communicerende vaten moeten opereren, moet er zo snel mogelijk een eind worden gemaakt aan de ongelijkheid. Een hogeschoolstudent heeft evenveel nood aan huisvesting, voeding en begeleiding als een universiteitsstudent. Misschien heeft hij daar zelfs meer behoefte aan, want aan de hogescholen studeren meer sociaal-economisch zwakkere studenten dan aan de universiteiten. Het hogeschoolonderwijs trekt de grootste groep studenten aan, telt een hoger aantal beursstudenten, heeft een lagere drempel, is kortom het meest gedemocratiseerd.

De hogeschoolstudenten hebben tot 1994 moeten wachten vooraleer er een begin werd gemaakt met de uitbouw van de sociale voorzieningen. Niettegenstaande de bredere instroom moesten zij het 35 jaar lang doen zonder overheidstoelagen, terwijl

hun collegae aan de universiteiten reeds in 1960 konden genieten van volwaardige voorzieningen.

Binnen dit verhaal is er nog een andere minstens even grote ongelijkheid. In de jaren zestig en zeventig hebben de universiteiten dankzij goedkope kredieten van de overheid een volwaardig patrimonium kunnen opbouwen van vooral studentenkamers en studentenrestaurants. Daar kunnen de veel recentere hogeschoolsovo's niets tegenover stellen dan een beleefde vraag om die ook open te stellen voor hun studenten. Deze kredieten zijn destijds afgeschaft onder meer omwille van de stijgende rentelast die dit systeem voor de overheid te duur maakte.

Vandaag zitten we echter op een kruispunt van factoren die ons met aandrang doen vragen om dit systeem vanonder het stof te halen, specifiek voor hogeschoolsovo's. Deze ongelijke financiering en werking staat een doelmatige uitbouw en doorgedreven samenwerking van studentenvoorzieningen in de weg. Een samenwerking waar één partner zich permanent een bedelende klant voelt, en de andere permanent het gevoel heeft dat hij midden moet afstaan die hij voor de eigen student zou willen gebruiken, kan immers nooit vruchtbaar zijn.

Deze ongelijkheid bemoeilijkt ook sterk de samenwerkingsverbanden die er bestaan tussen de studentenvoorzieningen van de hogescholen en de universiteiten. Niet enkel hebben de samenwerkingsverbanden een beetje hun plafond bereikt, net omwille van de bestaande verschillen, zodat een nieuwe impuls meer dan nodig is, ook staat de rente op een dermate laag peil dat het systeem voor de overheid opnieuw betaalbaar wordt. Verder hebben de sovo's die nu ongeveer 10 jaar volwaardig bestaan, de uitbouw van een sociale basisdienstverlening afgerond en worden er links en rechts pogingen ondernomen om een eigen patrimonium te verwerven. Deze pogingen blijven veel eerder marginaal, net omwille van de beperkte middelen.

Tot onze ontgoocheling antwoordde minister Vanderpoorten onlangs op een parlementaire vraag dat er dit jaar geen financiële inspanning zal worden gedaan om deze onrechtvaardigheid weg te werken, niettegenstaande dit zwart op wit in het regeerakkoord werd beloofd. Wij eisen dan ook met recht en rede de gelijkschakeling van de middelen voor sociale voorzieningen tot op het niveau van de universitaire toelagen. We stellen ons hierbij de vraag of hogeschoolstudenten voor de overheid dan minder waard zijn dan universiteitsstudenten.

Wij hopen alvast dat het jarenlang aandringen en de actie van 19 november jl. eindelijk zullen leiden tot concrete veranderingen en dat het deze keer niet bij loze beloftes zal blijven.

Onderwijs is een Vlaamse bevoegdheid, een Vlaamse troef ; investeer er dan ook in !

4. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer Luc Martens : Welke cijfers hanteert u ? Zijn dat uw eigen cijfers of zijn dat officiële cijfers van de administratie ?

Hoe staat het met de solidariteit tussen de universiteiten en de hogescholen ? Is het mogelijk de twee soorten middelen en sociale voorzieningen samen te voegen ? Na evaluatie zouden we de middelen kunnen verdelen op een objectieve basis.

Er zitten inderdaad merkwaardige verschillen tussen de kostprijs van de verschillende onderwijsniveaus. Welke objectieve redenen ziet u voor de beduidend hogere kostprijs van het universitair versus hoger onderwijs ?

Ik zeg niet dat dit mijn mening is, maar een mening zou kunnen zijn om het volgende voor te stellen : laten we voortaan niet meer financieren op het niveau van de hogescholen enerzijds en dat van de universiteiten anderzijds, maar laten we de financiering bekijken op het niveau van de associaties. Met andere woorden : zou een financieringsniveau associatie niet het juiste antwoord zijn ? Dat ik ter provocatie eventjes deze stelling poneer, is niet zo abnormaal, vermits ik meen te weten dat het kabinet bij de berekeningen inzake de financiering voor het leerplichtonderwijs, meer in het bijzonder het secundair onderwijs, precies de scholengemeenschappen als basis neemt om de berekeningen te maken. We zouden mutatis mutandis kunnen zeggen : waarom zou diezelfde redenering niet kunnen worden toegepast voor het hoger onderwijs ? Ik herhaal dat ik enkel de vraag stel zonder er zelf van overtuigd te zijn dat dit de beste oplossing is.

Ik vraag me ook af hoe jullie aankijken tegen een denkspoor dat ik zelf al een paar keer heb verwoord. De hogescholen kenden inderdaad een sterke stijging van het aantal studenten, terwijl de enveloppe dezelfde bleef. Er was dus een toegenomen spanning, ook doordat er heel wat bijkomende belastingen en taken naar de hogescholen werden doorgeschoven. Denken jullie dat er een oplossing kan worden gevonden in een soort kliksysteem, zoals bij de klikfondsen ? In het geval van een stij-

ging van het aantal studenten zouden dan met een zekere vertraging nieuwe referentiecijfers kunnen worden vastgelegd. Als er een daling is van het aantal studenten, krijgen we dan op dezelfde manier, met vertraageffecten, op een lager niveau opnieuw een klik. Is dat een mogelijke oplossing ? Een andere mogelijkheid zou zijn om die enveloppe jaarlijks te bekijken in functie van de studentenpopulatie, wat natuurlijk ook een onduidelijke situatie geeft. Misschien is dat geen goed idee van mij, maar dan mag u me dat vrijmoedig zeggen.

Ik wil nog enkele vragen stellen. U hebt het gehad over de investeringsmiddelen. Ik neem toch wel aan dat door de schaalvergroting op het niveau van het hoger onderwijs en nu opnieuw door het associatief gebeuren, de gedachte zich opdringt van een zekere campusvorming en van een beter beheer van het patrimonium. Ik hoor hier en daar namelijk wel eens vertellen dat net de versnipperde infrastructuur niet altijd een optimaal beheer toelaat. Dit is geen impliciet pleidooi om alles te centraliseren op vijf locaties in Vlaanderen, maar misschien wel om te zoeken naar wegen waardoor een en ander toch met een hogere graad van efficiëntie en een grotere rationaliteit kan worden georganiseerd. Ik heb het met andere woorden over een variëteit van campusvormingen. Is er reeds een berekening gemaakt van de middelen die daarvoor nodig zouden zijn op korte termijn en eventueel ook middellange termijn ?

Ik heb nog een laatste vraag in de marge, waarbij ik me richt tot de heer Aelterman, omdat ik aanneem dat hij hier het best op kan antwoorden. Als bij toeval ontving net vandaag één van de hogescholen – ik neem aan ook de andere hogescholen – op de rekening een bedrag voor de academiseringsmiddelen voor 2003 en een bedrag voor de aanvullende middelen voor 2003. Bij de hogeschool die me contacteerde, kwam het gestorte bedrag aan academiseringsmiddelen voor 2003 wel overeen met het eerder door de minister op basis van het structuurdecreet aangekondigde bedrag. Het gestorte bedrag aan aanvullende middelen 2003 ligt evenwel beduidend lager, in het geval van die hogeschool 36 percent lager dan wat eerder door de minister werd beloofd. Liggen die aanvullende middelen voor 2003 effectief lager dan wat de minister in het vooruitzicht heeft gesteld ? Of werd er slechts een eerste schijf uitbetaald en volgt er nog een tweede schijf ?

De heer Julien Librecht : We kennen de argumenten en de vragen uit het verzoekschrift. Ik kan die enkel beamen. We kennen de problematiek ook uit

andere discussies. We zijn dus bereid om constructief mee te werken aan een oplossing.

Het meest dringende en meest prioritaire is de oplossing van de structurele problemen. Dat staat in de tekst van de heer Van Renterghem. Ik vind dat evident. Welke gradatie is er in de structurele problemen die hier werden voorgesteld ?

De heer Luc Martens : De heer Ory heeft in een brief geschreven dat Groen! op alles een antwoord heeft. Ik heb misschien slecht gelezen.

De heer Flor Ory : Mijn eerste vraag heeft te maken met de herverdeling van de middelen. Wat is het standpunt van de studenten ?

De heer Martens heeft het gehad over de investeringskredieten. Ik wil het ook hebben over de uitbouw van de sociale voorzieningen op regionaal niveau. Ik stel vast dat er hogescholen zijn die associaties aangaan met universiteiten buiten hun regio. Dat is een probleem. Hoe staat u tegenover de regionale uitbouw van de sociale voorzieningen ? Hoe doorkruist de associatievorming die optie ?

Er zijn een aantal nieuwe decreten in de maak. Ik denk bijvoorbeeld aan het aanbouwdecreet en het structuurdecreet. In welke mate kunnen de nieuwe decreten een antwoord bieden op de problemen ?

We zijn het allemaal eens over de analyse van het probleem, maar de vraag is natuurlijk welke oplossingen er mogelijk zijn. Het is natuurlijk heel gemakkelijk om vanuit de oppositie te schreeuwen, maar we moeten ook voor een oplossing zorgen. Ik neem dus een constructieve houding aan.

De voorzitter : De eerste vraag ging over de objectiviteit van de cijfers. Zijn ze van de Vlhora, of zijn ze tot stand gekomen in overleg met het kabinet en de administratie ?

De heer Guy Aelterman : De cijfers komen uit het rapport van de minister en uit de jaarverslagen van de hogescholen. Ze zijn dus officieel. Daar moet geen discussie over worden gevoerd. Het enige waarover we kunnen discussiëren, is de evolutie van de index. De minister heeft een cijfer dat een beetje afwijkt van die 25 miljoen. Over de manier waarop die index wordt berekend, kan worden gediscussieerd. Ik denk echter dat er geen discussie mogelijk is over de orde van grootte.

De minister heeft inderdaad inspanningen gedaan in verband met de TBS, maar uiteindelijk hebben

de hogescholen daar weinig voordeel uit geput. Ze hebben gewoon minder lasten gehad dan verwacht.

De voorzitter : Er werd ook een vraag gesteld over de sociale voorzieningen voor beursstudenten. De vraag was in welke mate er solidariteit is tussen de studenten van de hogescholen en de universiteiten. Er werd ook gevraagd of het niet beter zou zijn om alles in één pot te steken en dan de middelen gewoon te delen als vorm van voorafname.

De heer Joris Roos, voorzitter VVS : Tijdens de acties hebben we gemerkt dat er solidariteit is tussen hogeschoolstudenten en universiteitsstudenten. Dat de universiteiten als voorlopige oplossing een stuk zouden afstaan om op gelijk niveau te komen, lijkt me niet ideaal. Dat zou de voorzieningen die de universiteiten hebben uitgebouwd, verlammen.

We pleiten voor een verhoging van de middelen voor de hogescholen tot het niveau van de universiteiten. We vragen ook een algemene verhoging, want er zijn nog altijd te weinig middelen voor sociale voorzieningen.

Ik denk dat de problematiek van het verschil tussen de sociale voorzieningen van de universiteiten en de hogescholen niet alleen het gevolg is van het feit dat de toelage per student verschilt, maar ook van het feit dat universiteiten een veel grotere traditie van sociale voorzieningen hebben. Universiteiten ontvangen al meer dan 40 jaar sociale toelagen. Ze hebben een patrimonium opgebouwd van studentenhomes, studentenrestaurants en dergelijke. De hogescholen beschikken daar meestal niet over. Dat zorgt voor de ongelijke onderhandelingspositie, die in het nadeel speelt van de hogescholen.

In Gent is er een overeenkomst opgezegd tussen de universiteit en de hogescholen. Er wordt daar gedacht aan een serieus doorrekenen van de kostprijs aan de hogescholen. Er wordt dan nog een onderscheid gemaakt tussen associatiepartners en niet-associatiepartners. Er worden dus spelletjes gespeeld waarvan de studenten het uiteindelijke slachtoffer zullen worden. Het gaat dus om een groot probleem. Een voorlopige gelijkschakeling is dus een slecht lapmiddel.

De voorzitter : Er zijn ook verschillen op het vlak van de kostprijs en de financiering van hogescholen en universiteiten. Er werd gevraagd of daar objectieve redenen voor zijn.

De heer Guy Aelterman : Wanneer we de financiering per student bekijken, zijn er inderdaad ver-

schillen tussen de universiteiten en de hogescholen. Die verschillen zijn historisch gegroeid. In hun financieringsenveloppe hebben de universiteiten ook een component voor onderzoek. Dat is een eerste verschil. Een tweede belangrijk verschil is dat de hogescholen sinds 1995 een gesloten financieringsenveloppe hebben. De universiteiten hebben een halfopen enveloppe.

Wanneer we de component voor onderzoek buiten beschouwing laten, zie ik geen reden voor een verschil in de financiering van de onderwijscomponent. Ik zie geen verschil tussen een opleiding tot licentiaat in de handelswetenschappen en een opleiding tot licentiaat in de economie. Ik zie bijvoorbeeld ook geen verschil tussen de opleiding tot licentiaat vertaler en een opleiding tot licentiaat in de filologie. Ik denk dat daarin geen objectief verschil schuilt.

De associaties zijn opgericht om geen versnippering van onderzoeksgeld te hebben. België heeft bovendien de 3-percentnorm onderschreven in Lisabon en Barcelona. Er moeten dus bijkomende middelen worden gegeven om het onderzoek binnen de associaties te optimaliseren.

De verschillen zijn dus historisch gegroeid, maar ze zijn niet langer te verantwoorden in de toekomst. Dat wil niet zeggen dat de hogescholen afzonderlijk even veel onderzoeksmiddelen moeten krijgen als de universiteiten. Onderzoek moet binnen de associaties gebeuren.

Zouden we het geld van de associaties niet beter hervreiden? Dat is – in het licht van de beschikbare middelen – vragen aan een kreupele om te delen met een arme. Ook de universiteiten vragen meer onderzoeksmiddelen. Als er voldoende onderzoeksmiddelen zijn, kunnen die beter binnen de associaties worden gebruikt.

De heer Rudy Van Renterghem : Ik wil daar een en ander aan toevoegen. We moeten eens kijken naar de verschillen in opdracht, maatschappelijke verwachtingen en doelpubliek van de universiteiten enerzijds en de hogescholen anderzijds. Wanneer die verschillen objectief kunnen worden vastgelegd, kan de verdere financiering daarop worden gebaseerd.

Het uitgangspunt was altijd : er zijn zoveel middelen en die moeten worden verdeeld. Eigenlijk moet het uitgangspunt zijn wat er moet gebeuren. Op basis daarvan zouden dan vervolgens de middelen die nodig zijn, moeten worden bepaald. De kostprijs van een en ander zou dan veel hoger liggen.

Het is inderdaad enigszins provocatief om te zeggen dat de financiering via de associaties moet verlopen omdat dat efficiënter zou zijn. Gezien de huidige situatie en de huidige verschillen in de structuren van de associaties, is het nog veel te vroeg om daarin een lijn te trekken. De vergelijking met de schoolgemeenschappen in het secundair onderwijs gaat trouwens niet helemaal op. De schoolgemeenschappen in het secundair onderwijs zijn immers uitsluitend regionaal georganiseerd, terwijl de associaties en zeker de grootste associaties niet aan dat criterium beantwoorden.

De heer Joris Roos : De VVS heeft het altijd ten zeerste betreurd dat de associatievorming niet regionaal is gebeurd. De hele discussie over het regionaal organiseren van sociale voorzieningen is daaraan gekoppeld. Dat kwam aan bod in de context van het nieuwe decreet over de studiefinanciering en de studentenvoorzieningen. We hebben toen gepleit voor een regionale samenwerking tussen sociale voorzieningen, omdat dat leidt tot evidente schaalvoordelen.

We moeten vertrekken van een systeem waarin de student centraal staat in de plaats van de instelling waaraan hij lessen volgt. Absurde situaties zoals twee studenten die in hetzelfde huis op kot zitten, maar niet samen in hetzelfde studentenrestaurant kunnen gaan eten omdat ze aan een andere instelling studeren, moeten worden vermeden. De studenten moeten alle mogelijkheden krijgen om degelijk onderwijs te volgen met goede randomstandigheden.

We hebben gemerkt dat de mensen die actief zijn binnen de sociale voorzieningen, onze visie steunen. Deze visie ligt politiek moeilijk in de context van de associatievorming. Toch blijven we ze verdedigen.

De voorzitter : We komen nu tot het voorstel van het klijksysteem van de heer Martens.

De heer Rudy Van Renterghem : Ik ben niet zo goed vertrouwd met financiële middelen en fondsen. De onderwijswet is immers niet echt hoog. Het lijkt me echter te eenvoudig om de studenten-aantallen als klikelement te hanteren. Het zou waarschijnlijk een aantal problemen met zich meebrengen.

De voorzitter : De heer Martens heeft niet alleen over de studentenaantallen gesproken. Hij heeft ook over bijkomende taken gesproken. Die kwamen ook duidelijk aan bod in de toelichting van de heer Aelterman.

De heer Rudy Van Renterghem : Mijn stelling is dat er behalve de studentenaantallen ook andere factoren in rekening moeten worden gebracht bij het berekenen van het klikpunt. Ik verwijs bijvoorbeeld naar de bijkomende opdrachten ten gevolge van de Bologna-akkoorden.

De heer Guy Aelterman : Toen voormalig minister Van den Bossche in 1994 de gesloten enveloppe invoerde, deed hij dat omdat de hogescholen en de politieke wereld bang waren dat een instorting van het systeem zou leiden tot een sociale catastrofe. Het uitgangspunt was juist, maar de feiten hebben ondertussen de theorie ingehaald. Hij deed in 1998 een aanpassing op basis van de studentenaantallen. Ook de volgende ministers pasten het kliksysteem ten dele toe. Het systeem is niet slecht, maar er moet goed worden overwogen welke criteria voor het klikken worden gehanteerd en er moet goed worden nagedacht over de juiste klikvertaling van de bijkomende taken en studentenaantallen. We moeten ons hoeden voor een vorm van luiheid als alleen maar kan worden verhoogd. Een zekere kwaliteitszorg is noodzakelijk, maar ik ben niet tegen een kliksysteem.

De voorzitter : Er werd ook geopperd dat een campusvorming zich opdringt omwille van het associatieverdrag en de schaalvergroting.

De heer Guy Aelterman : Over campusvorming kan eindeloos worden gediscussieerd, maar in steden zoals Gent en Leuven is niet voldoende plaats om er een grote campus neer te poten. Wel moeten de gebouwen worden geoptimaliseerd en geconcentreerd. De meeste instellingen hebben de voorbije jaren serieuze inspanningen geleverd. De voorbije twintig jaar werd echter relatief weinig geïnvesteerd in infrastructuur. Een enorme inhaaloperatie is nodig. De optimalisering en herschikking van gebouwen is niet makkelijk als de instellingen geen eigenaar zijn van de gebouwen. De meeste instellingen hebben een meerjarenplanning opgesteld. Op basis daarvan kan makkelijk een schatting worden gemaakt van de nodige middelen voor infrastructuur. Het begrip campusvorming gebruik ik niet graag, want de lokale situatie verschilt overal.

De voorzitter : Er werd u een concrete vraag gesteld over het aanvullende gedeelte van de academiseringsmiddelen, dat eenmaal gestort, heel wat kleiner bleek dan aangekondigd.

De heer Guy Aelterman : De academiseringsgelden zouden volledig gestort zijn. Ik vermoed dat het over de middelen voor 2002 en 2003 gaat. We

hebben dit immers zo afgesproken met de minister. Voor de middelen van 2004 moet er een besluit komen om de criteria vast te leggen.

Over de aanvullende middelen werd in de voorbije maanden discussie gevoerd met de overheid. Ze worden immers samengesteld uit de component die vastligt in het decreet en de component van de voorafnames. Daarbij gebeurde een ernstige rekenfout. De administratie overschatte de middelen die zouden kunnen vrijkomen. Dat werd gecorrigeerd. Vandaar het grote verschil.

De rekenfout was te wijten aan het aantal zwanerschapsverloven. De kinderbijslag is veel hoger dan de voorbije jaren. Dat wordt geweten aan de TBS-uitstap en de jonge instroom als een gevolg daarvan. Daarnaast gebeurde een onderschatting van het kinderfonds. Daarover moet worden gediscussieerd, want de overheid had zich geëngageerd om het kinderfonds op zich te nemen. Een stuk ervan komt nu in de voorafnames terecht. De vermindering van de voorafnames is minder uitgesproken dan verwacht.

De voorzitter : Waren de hogescholen daarvan op de hoogte ?

De heer Guy Aelterman : De hogescholen hebben daarover een drietal weken geleden een discussie gevoerd met de minister. Toen werd alles uitgesproken. Uiteraard zijn we niet tevreden, maar we zijn op de hoogte.

De voorzitter : De heer Librecht stelde een vraag over de gradatie en de structurele problemen.

De heer Rudy Van Renterghem : In de structurele problemen merken we een gradatie. Het eerste structurele probleem dat we graag opgelost zouden zien, is de onderbezetting van het onderwijzend personeel in functie van de basisopdracht van een hogeschool. Als dat probleem is opgelost, moeten we in een tweede fase voorzien in voldoende middelen en personeel voor de nieuwe, reeds gekende opdrachten. Ik verwijs daarbij naar de academisering, de associatievorming, de accreditatie en de hervorming van de curricula in het licht van de BA/MA-structuur. Als de Vlaamse overheid daarna nog bijkomende, nieuwe opdrachten vindt voor het hoger onderwijs, dan moet in een derde stap worden voorzien in de nodige middelen daarvoor. Herberekeningen zijn nodig vooraleer wordt overgegaan tot het goedkeuren van die nieuwe opdrachten in het Vlaams Parlement.

De voorzitter : Er werd gevraagd of de aanbouwdecreten een oplossing kunnen bieden voor de problemen.

De heer Guy Aelterman : Het eerste aanbouwdecreet bevat vooral technische aanpassingen. De decreten over de studiefinanciering en studentenvoorzieningen zijn vrij uitgebreid, maar er staat geen financieel plaatje tegenover. De studenten en hogescholen vragen echter om meer middelen in te zetten. Het decreet biedt dus geen oplossing, want er wordt wel gesuggereerd om regionaal te gaan werken, maar er wordt niet in bijkomende middelen voorzien.

Het flexibiliseringsdecreet is een mooi voorbeeld van een decreet waarmee men een vrij grote dynamiek wil inbouwen in de hogescholen en universiteiten, maar waarbij de kosten heel sterk worden onderschat.

De heer Joris Roos : We zijn een beetje teleurgesteld over het aanbouwdecreet over studiefinanciering en studentenvoorzieningen. Het initiatief is heel goed, maar er staat geen geld tegenover. We hoopten op een verhoging van de beurzen. Het HIVA-onderzoek over studiekosten toont aan dat dat nodig is. Blijkbaar is er geen geld. We hoopten ook op een verbreding van de studiebeurzen : dat meer studenten er aanspraak op kunnen maken. Ook daarvoor is natuurlijk geld nodig.

Inzake de studentenvoorzieningen werd een regionaal gedeelte ingeschreven, maar dat is nogal beperkt. We vrezen dat het een lege doos wordt. We blijven pleiten voor een minimale financiële bevoegdheid en stellen voor dat het regionaal overleg 10 percent van de middelen beheert.

De flexibilisering kan een heel goede stimulans zijn voor de democratisering van het onderwijs, want nieuwe doelgroepen kunnen worden aangesproken. Ook tegenover die voorstellen staat te weinig geld, zeker voor de begeleiding. Nog steeds wordt onderschat hoeveel geld nodig is voor een flexibel leertraject.

De heer Rudy Van Renterghem : De aanbouwdecreten bieden geen oplossing voor de structurele en andere problemen. In het gedeelte studiefinanciering en studentenvoorzieningen wordt niets gezegd over de financiële middelen. Het decreet over het statuut van de studenten is een technisch dossier, maar ook daar staat geen geld tegenover.

We hebben geen probleem met het concept van het flexibiliseringsdecreet, al vrezen we dat er te wei-

nig geld wordt uitgetrokken voor de begeleiding en de opvolging. Het kostenplaatje is niet duidelijk. Dat geldt ook voor het decreet over de lerarenopleiding. De hervorming zal geld kosten.

De heer André Van Nieuwkerke : De overheid zal wellicht meer middelen uitgeven. In welke mate is de sector bereid daar een rationalisering van het aanbod tegenover te stellen ? En hoe willen de vakbonden de stress bestrijden : met loonsverhogingen of met meer aanwervingen en werkingsmiddelen ?

De heer Luc Martens : Binnenkort wordt de begroting voor 2004 goedgekeurd. We zullen tijdens de plenaire vergadering amendementen indienen die aansluiten bij de verzuchtingen van Groen! en sp.a. We zullen dan kunnen vaststellen of ze de daad bij het woord willen voegen. De lerarenopleiding zou worden geëvalueerd, maar er is nog niets gebeurd. De gelijke financiering van het leerplichtonderwijs is in het regeerakkoord opgenomen, maar er gebeurt niets.

De heer Flor Ory : De heer Martens gaat de partijpolitieke toer op. Als hij bijkomende middelen wil, dan moet hij ook zeggen waar we die moeten halen. Wil hij misschien het geld voor de personen met een handicap op de wachtlijsten verminderen ?

De heer Karlos Callens : Het draait hier allemaal om centen. Stel dat de beschikbare middelen niet worden verhoogd, hebben de sprekers dan geen alternatieve oplossingen om meer geld voor de studentenvoorzieningen vrij te maken, zodat het verschil met de universiteiten wordt weggewerkt ?

De heer Guy Aelterman : Inzake een rationalisering van het aanbod wil ik opmerken dat we al veel rationalisaties hebben doorgevoerd. Ik heb een overzicht gegeven bij de bespreking van het structuurdecreet. De Vlhora heeft al een zeer zware inspanning geleverd om iedereen inzake de omvorming op dezelfde lijn te krijgen, en om niet alle mogelijkheden in effectieve opleidingen om te zetten en om niet via indalingen een nieuwe programmatie uit te bouwen.

De voorzitter : De heer Van Nieuwkerke vroeg naar de strategie van de vakbonden inzake stress.

De heer Rudy Van Renterghem : Mijnheer Van Nieuwkerke, stress kunnen we niet opheffen met een loonsverhoging. Als wij een CAO opmaken, houden we rekening met een veelheid aan factoren. We streven uiteraard naar een rechtvaardig loon voor alle werknemers in het hoger onderwijs.

Het administratief en technisch personeel heeft de laagste weddeschaal in vergelijking met de universiteiten of met de Vlaamse ambtenaren. We streven natuurlijk naar een gelijke behandeling. Wij denken niet aan een lineaire verhoging, wel aan een herfinanciering in functie van tewerkstelling. Op die manier kunnen we een oplossing bieden voor de werkdruk. Ik verwijs naar het hoofdstuk over de gestructureerde aanpak.

De voorzitter : De heer Callens vroeg of er met hetzelfde budget nog andere mogelijkheden zijn om de kredieten voor de sociale voorzieningen op te trekken.

De heer Joris Roos : Ik denk het niet, zeker niet op korte termijn.

De heer Aelterman : Het gaat niet alleen om de sovo's. Dit jaar moeten we bijvoorbeeld de controlearts van de stagiairs betalen. Als we niets extra krijgen van de overheid, gaat dat van ons gewone budget. We zouden regionale gesprekken kunnen aangaan over de sovo's, maar als een universiteit ons plots het dubbele tarief vraagt om haar tekorten aan te vullen, dan valt het gesprek stil.

De heer Joris Roos : Op middellange termijn en via regionale samenwerking kunnen de sovo's goedkoper worden.

4. Bespreking

Tijdens de commissievergadering van 8 januari 2004 stelt de heer *Julien Demeulenaere* voor om, zoals dit steeds gebeurt bij de behandeling van verzoekschriften, bijkomende informatie te vragen aan de minister van Onderwijs.

De Commissie beslist, na een debat over de meerwaarde van de gevraagde bijkomende informatie, hierop in te gaan.

De *minister* verstrekke op 29 maart 2004 haar antwoord (zie bijlage 3).

5. Conclusie

De Commissie beslist unaniem het antwoord van de minister te beschouwen als het besluit bij dit verzoekschrift.

De verslaggevers,

Julien
DEMEULENAERE
Jos DE MEYER

De voorzitter,

Gilbert
VANLEENHOVE

BIJLAGEN

Bijlage 1

Verzoekschrift van de heer Guy Aelterman over de financiering van de hogescholen

HORA

De heer Norbert De Batselier
voorzitter
St. Gillislaan 45
9200 Dendermonde

contactpersoon
Luc Van de Velde
luc.vandevelde@vlhora.be

uw bericht van

ons kenmerk
VDV-ms/2003-496

datum
2003-11-17

verzoekschrift aan Vlaams Parlement

Geachte heer De Batselier

Op woensdag 19 november 2003 zullen studenten, personeelsleden en besturen van hogescholen te Brussel manifesteren om van de Vlaamse Regering een betere financiering voor het onderwijs, het onderzoek en de sociale voorzieningen van de hogescholen af te dwingen.

De studenten, de vakbonden en de hogescholen zijn, na jarenlang – maar helaas – tevergeefs aandringen, het wachten beu en aanvaarden niet langer de diepvriespolitiek die de opeenvolgende Vlaamse Regeringen tot op vandaag gevoerd hebben. De sluipende besparingen – onder meer door het niet correct indexeren van de werkingsmiddelen – kosten de hogescholen tot op vandaag méér dan 70 miljoen euro.

De Vlaamse hogescholen en hun personeel dragen de verantwoordelijkheid voor méér dan 100.000 studenten, engageren zich tot een kwaliteitsvol onderwijs en leveren een substantiële bijdrage tot de realisatie van de kennismaatschappij én tot de democratisering van het hoger onderwijs. Ook morgen wensen de hogescholen verder garant te staan voor dit kwaliteitsvol en een open toegankelijk hoger onderwijs.

De hogescholen kunnen evenwel deze 'klassieke', maar ook de talrijke nieuwe opdrachten (bijv. Bologna) en de samenwerking met de universiteiten in het kader van de associaties (inzake onderwijs, onderzoek en sociale voorzieningen) onmogelijk realiseren met de beperkte middelen die hen vandaag door de Vlaamse Regering worden toegewezen.

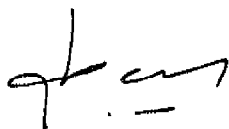
De studenten, de vakbonden en de hogeschoolbesturen eisen jaarlijks minimum 25 miljoen euro méér voor de werking van de hogescholen én een volledige gelijkschakeling van hogeschool- en universiteitsstudenten inzake toelagen voor de sociale voorzieningen.

Met het oog op de begroting 2004 en in het licht van de verkiezingen van 2004 wensen de studenten, de vakbonden en de hogescholen alle politieke verantwoordelijken in Vlaanderen deze eisen kenbaar te maken en – zo nodig – wakker te schudden.

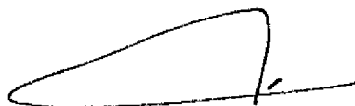
Naast de manifestatie zullen op 19 november eveneens **verzoekschriften**, die door zo'n **40.000** personen werden ondertekend, aan het **Vlaams Parlement** worden overhandigd. Hierin wordt het Vlaams Parlement gevraagd om een duidelijk standpunt en om concrete initiatieven te nemen inzake een betere financiering van het hogeschoolonderwijs.

Wij hopen dat de hogescholen in het Vlaams Parlement op uw steun mogen rekenen.

Met vriendelijke groet

Luc Van de Velde
secretaris-generaal

Guy Aelterman
voorzitter

Verzoekschrift aan de voorzitter van het Vlaams Parlement

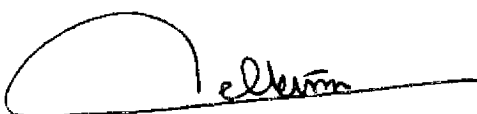
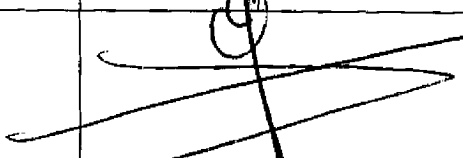
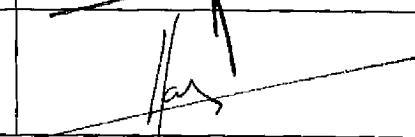
Mijnheer de voorzitter

Het hogeschoolonderwijs speelt sinds de implementatie van het Hogescholendecreet van 1994 een steeds belangrijkere rol in het Vlaamse hoger onderwijs. Met het zgn. Structuurdecreet worden de Vlaamse hogescholen een volwaardige partner in de Europese hoger onderwijsruimte.

Bij de parlementaire bespreking in 1994 werd uitdrukkelijk gesteld dat het geenszins de bedoeling was dat het Hogescholendecreet zou leiden tot een financiële besparing. Het tegendeel is vandaag – helaas – waarheid gebleken.

Voor de vele nieuwe taken, opdrachten en uitdagingen die van de hogescholen en het personeel worden verwacht, is de overheidsfinanciering totaal ontoereikend. Willen de hogescholen de studenten verder een kwaliteitsvol onderwijs blijven garanderen en het personeel in correcte omstandigheden laten functioneren, moet de Vlaamse overheid aan de instellingen véél meer middelen ter beschikking stellen.

Daarom verzoeken wij u, mijnheer de voorzitter, opdat het Vlaams Parlement spoedig de nodige initiatieven neemt opdat de hogescholen op een voldoende en correcte wijze zouden worden gefinancierd.

naam en voornaam	handtekening
1. Guy Aelterman Fabiolaan 7 1982 Elewijt tel.: 09 266 08 02 – 0475 24 98 88	
2. Luc Haerens Koningsdries 6 9420 Erpe-Mere tel.: 09 265 86 49	
3. Toon Martens Grensstraat 53/1 3010 Kessel-Lo tel.: 016 39 86 60	
4. Guy Posson St. Hubertusstraat 64 2600 Berchem tel.: 03 221 07 03	
5. Eric Halsberghe Tanweveld 23 8500 Kortrijk	

Bijlage 2 :

Powerpointdemonstratie van de heer Guy Aelterman

Hoorzitting financiering hogescholen

VLHORA

VLHORA

Hoorzitting 2 december 2003 Commissie Onderwijs

Wat sinds '95

- verhogingen enveloppe hogescholen
 - in 1998 € 14,5 mio (gedeeltelijke compensatie stijging studentenaantallen)
 - in 2000 € 0,75 mio (CAO V =loon)
 - in 2001 € 5 mio (CAO VI)
 - in 2001, 2002 en 2003 3 % loonaanpassing
 - vanaf 2000 extra TBS-middelen
 - in 2003 elektronmiddelen € 0,55 mio
- eenmalige verhogingen
 - in 2000 € 13 mio (dading mbt 1995)

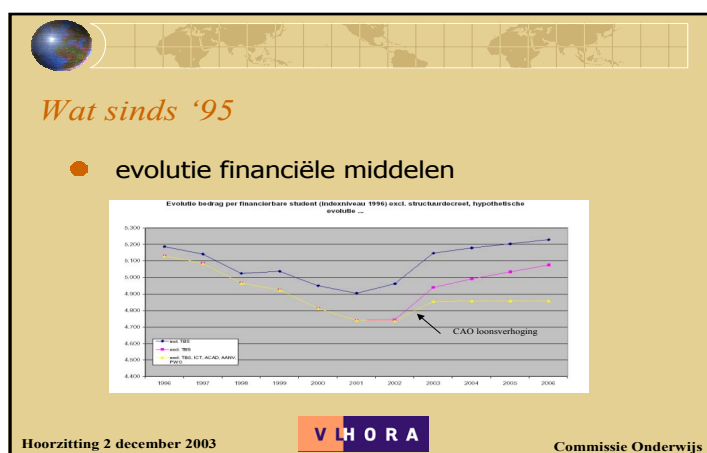
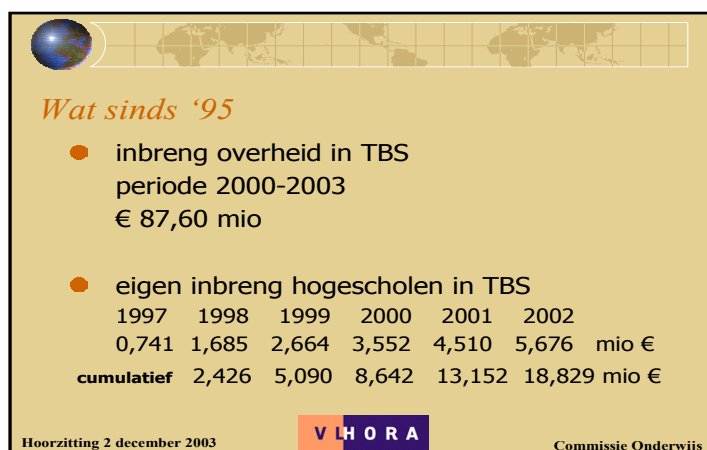
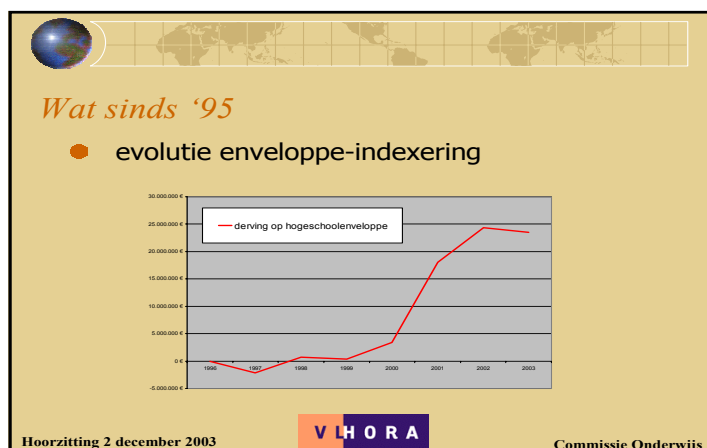
Hoorzitting 2 december 2003 Commissie Onderwijs

Wat sinds '95

- concreet met uitsluiting looncorrecties:
 - in 1998 € 14,5 mio
 - in 2001 € 5 mio (CAO VI)
 - in 2003 elektronmiddelen € 0,55 mio

Hoorzitting 2 december 2003 Commissie Onderwijs

Wat sinds '95

- investeringen
 - periode 1996-1999
 - € 35,6 mio basisallocatie
 - € 56,9 mio eenmalige verhogingen
 - samen € 92,5 mio
 - periode 2000-2003
 - € 85 mio basisallocatie
 - € 5 mio FFEU-middelen
 - samen € 90 mio

Hoorzitting 2 december 2003 **V L H O R A** Commissie Onderwijs

Wat sinds '95 ... en nu

- basisfinanciering
 - van € 5.128 per student in '95 naar € 4.736 of min 7.7 %
- aanvullende middelen
 - € 1,9 mio in '03, € 7,4 mio in 2006 (*)
- academiseringsmiddelen
 - € 5 mio in '03, € 12,9 mio in 2006
- PWO middelen
 - € 3 mio in '03, € 9 mio in 2006

Hoorzitting 2 december 2003 **V L H O R A** Commissie Onderwijs

Wat sinds '95

- evolutie aantal financierbare studenten

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
<i>In absolute cijfers</i>	88.091	89.954	92.757	94.467	95.938	96.420	96.239
<i>Procentuele evolutie</i>	100	102	105	107	108	109	109

- van 550 studenten naar 4500 per instelling

Hoorzitting 2 december 2003 **V L H O R A** Commissie Onderwijs

Wat sinds '95

- bijkomende taken en verplichtingen
 - in uitvoering van decreet '94
 - effecten wetgeving milieu, veiligheid, volksgezondheid, welzijn
 - controle geneeskunde
 - opbouw interne en externe KZ
 - nieuw personeelbeleid
 - effecten CAO's
- stress en taakbelasting (studie Smolders en Serv)

Hoorzitting 2 december 2003

V H O R A

Commissie Onderwijs

En wat met Bologna, Lissabon en Barcelona

- engagement van overheid
- kwaliteit heeft zijn prijs
- flexibilisering heeft zijn prijs
- kenniseconomie heeft zijn prijs
- onderzoek heeft zijn prijs

Hoorzitting 2 december 2003

V H O R A

Commissie Onderwijs

Een terechte vraag

- herstel basisfinanciering + toepassen juiste loonindex
- financiering bijkomende opdrachten en taken
- kostenraming voor elk decretaal initiatief

Hoorzitting 2 december 2003

V H O R A

Commissie Onderwijs

Bijlage 3

Antwoord van mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming,
op de vraag naar bijkomende uitleg over het verzoekschrift van de heer Guy Aelterman
over de financiering van de hogescholen

KABINET VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS EN VORMING

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15, 1210 BRUSSEL
Tel. (02)553 99 11 – Fax (02)553 99 05
Kabinet.vanderpoorten@vlaanderen.be

DE HEER GILBERT VANLEENHOVE
Voorzitter van de Commissie Onderwijs,
Vorming en Wetenschapsbeleid
Vlaams Parlement
1011 Brussel

Uw kenmerk**Vragen naar /e-mail :**

Axel Aerden / axel.aerden@vlaanderen.be

Ons kenmerk

KAB/AA/0403/vlhora

Telefoonnummer

02/553.99.78

Bijlagen**Datum**

BETREFT: verzoekschrift van de VLHORA over de financiering van het hogescholenonderwijs

Mijnheer de Voorzitter,

In uw brief van 12 januari 2004 vraagt u mij bijkomende uitleg te verstrekken over het verzoekschrift over de financiering van de hogescholen. In het verzoekschrift wordt gevraagd dat de hogescholen op een voldoende en correcte wijze worden gefinancierd.

In het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen zijn de budgetten bestemd voor de universiteiten en hogescholen voor de jaren 2004 tot en met 2006 vastgelegd. De evolutie van het aantal studenten speelt daarbij geen rol meer. Vanaf 2007 moet er een nieuwe bekostigingssystematiek van kracht zijn aan de hand waarvan de hoogte van de budgetten zal berekend worden.

Mijn reactie op het verzoekschrift valt uiteen in twee delen. Een eerste deel heeft te maken met wat er tot nu toe is gedaan en een tweede deel gaat in op wat er in de toekomst moet gebeuren.

Wat is er dan tot nu toe gebeurd? De hele legislatuur is tot nu toe gekenmerkt door drie beleidsbeslissingen.

In de eerste plaats werden de bijkomende kosten van de TBS gedragen door de overheid. Deze kosten, voornamelijk deze van het zogenoemde voordelige overgangsstelsel, waren helemaal niet voorzien. Budgettair gesproken is er eerst een meerjarenraming gemaakt, die door de verhoogde uitstap in de tweede helft van 2001, is bijgesteld. Als voorbeeld wil ik gewoon het laatste begrotingsjaar 2004 vermelden. Om de kosten van dit mechanisme terug te betalen, hebben we ongeveer 30,6 miljoen euro voorzien. Ten opzichte van de huidige enveloppe van de hogescholen betekent dit een kleine 6 % die toegevoegd werd om deze kosten te dragen. Het gaat hier om middelen die eigenlijk voor een reëel nieuw beleid in de hogescholen hadden kunnen aangewend worden.

Ten tweede werden er in het structuurdecreet financiële engagementen ten aanzien van de hogescholen genomen. Die engagementen worden integraal uitgevoerd. Het gaat hier om de academiseringsgelden, middelen voor het projectmatig wetenschappelijk onderzoek en nog aanvullende middelen.

Ten slotte is de aangekondigde afbouw van het HOBU-fonds niet doorgegaan. Alhoewel het hier om projectmatige middelen betreft, gaat het in zijn totaliteit om een niet verwaarloosbaar bedrag van 5,9 miljoen euro.

Ondanks deze inspanningen besef ik best dat er nog steeds een aantal kritieken te geven zijn op de huidige basiskwantiteit aan middelen. Deze worden meestal veruiterlijkt door discussies rond:

1. de wijze van indexering van de enveloppe
2. het beschikbare bedrag per student
3. het grote aantal beursstudenten aan de hogescholen en het daaruit voortvloeiende verlies aan inschrijvingsgelden voor de hogescholen (annex de regionale verschillen op dit vlak)

Hierbij aansluitend moet ook wel gemeld worden er sinds 1998 een jaarlijkse aangroei van de totale tewerkstelling in de hogescholen is. Het verslag over de werking van de hogescholen in 2002 van het commissariaat van de Vlaamse regering bij de hogescholen stelt dat het gaat om een toename van 6,7%.

Wat moet er dan nog in de toekomst gebeuren? Zoals hierboven reeds vermeld, ligt het financieringsmodel vast tot en met 2006; en dit zowel voor de hogescholen als voor de

universiteiten. Er moet dan ook dringend werk gemaakt worden van de ontwikkeling van een nieuw financieringsmodel.

Ik wil daarom nog deze legislatuur het initiatief nemen voor de start van de herziening van de bekostigingssystematiek van het hoger onderwijs. Doel is om een geïntegreerd bekostigingsmodel te ontwikkelen voor het gehele hoger onderwijs. In de herzieningsoperatie worden alle budgetten meegenomen: de werkingsuitkeringen, de investeringssubsidies, de sociale toelagen voor de studentenvoorzieningen en de budgetten voor het Bijzonder Onderzoeksfonds. Het nieuwe bekostigingsmechanisme moet het fundament vormen voor de ontwikkeling van het hoger onderwijs in de komende jaren. In de resterende tijd van deze legislatuur kan wel nog een aanzet gegeven maar kan het proces niet meer afgerond worden.

Het nieuwe financieringsmodel moet een antwoord bieden op een groot aantal uitdagingen en ontwikkelingen die op het hoger onderwijs afkomen en op de vragen van de hogescholen en de universiteiten zoals:

1. het aanbieden van meer flexibel onderwijs met grotere keuzevrijheid van de student en met de mogelijkheid van flexibele invulling van de studietrajecten;
2. een betere financiering van de hogescholen om de hun opgedragen taken op een volwaardige wijze te kunnen vervullen;
3. de voortschrijdende internationalisering van het hoger onderwijs en de vorming van consortia;
4. de toenemende tendens van het aanbieden van gezamenlijke opleidingen en het volgen van delen van opleidingen bij verschillende instellingen;
5. het belang van een integratie van levenslang leren in het hoger onderwijs
6. de blijvende nood aan middelen voor de onderzoeksinfrastructuur;
7. het verder wegwerken van de bestaande anomalieën in de huidige financiering.

Het financieringsmodel moet voldoen aan een aantal criteria. Het gaat meer bepaald over criteria als uitvoerbaarheid, controleerbaarheid, beperkte administratieve lasten, doelmatigheid en transparantie in termen van eenvoud. Daarenboven mag het model geen belemmering vormen voor de kwaliteit en moet het de toegankelijkheid van het hoger onderwijs voor bepaalde doelgroepen (zoals bepaald in art II.6.§2 van het aanvullingsdecreet) bevorderen.

Om dit nieuwe financieringsmodel uit te werken stel ik het volgende plan van aanpak voor:

1. Mijn administratie heeft een overzicht gemaakt van nuttige binnenlandse en buitenlandse documenten en rapporten. Deze lijst is hierbij gevoegd.
2. Ik zal met de VLIR, de VLHORA en VVS rond de tafel zitten om met hen van gedachte te wisselen over de voorgestelde aanpak. Aan de hogeronderwijsactoren, de VLIR, de VLHORA en VVS, zal ik vragen open voorstellen te doen voor de financiering van het hoger onderwijs in de komende jaren. Ook de interne controleorganen zoals de Inspectie van Financiën en de regeringscommissarissen zullen op de hoogte worden gehouden en zullen gevraagd worden feedback te geven als in een latere fase ontwerpen van beleidsopties voorliggen.
3. Ook heb ik de administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek gevraagd een analyse te maken van mogelijke financieringsmodellen aan de hand van in het buitenland gehanteerde modellen. Deze modellen worden geanalyseerd aan de hand van een aantal criteria. Daarbij zal er een inschatting gemaakt worden van de positieve en negatieve effecten. In de analyse zal er gekeken worden naar de uitvoerbaarheid, de transparantie, de controleerbaarheid, de budgettaire beheersbaarheid, In een synthesesdocument zal ingegaan worden op de uitgangspunten, de voor- en nadelen, de sterkten en zwakten en de effecten van de verschillende bekostigingsarrangementen.
4. Bij de discussie over de bekostiging zal ook de kostprijs van het onderwijs en van de opleidingen betrokken worden. Een antwoord op de vraag naar een voldoende en correcte financiering van de hoger onderwijs vergt dat de kosten van het onderwijs en de opleidingen meer inzichtelijk gemaakt worden. Ofwel kan er hiervoor een werkgroep van financiële experts in het leven geroepen worden ofwel kan hiervoor een beperkte onderzoeksopdracht uitgeschreven worden. In het buitenland zijn er verschillende studies gedaan die proberen de kostprijs te berekenen van het onderwijs in de verschillende opleidingen. De relevantie van de uitkomsten van deze studies voor de Vlaamse situatie zou nader moeten bekeken worden. Op basis van de eerste bevindingen kunnen dan simulaties gedaan worden.
5. Vervolgens kan er een werkgroep samengesteld worden met vertegenwoordigers van de VLIR, VLHORA en VVS. De taak van deze financieringswerkgroep bestaat erin op basis van de bestaande rapporten en de geproduceerde documenten de uitgangspunten en de klijntlijnen van het toekomstige financieringsmodel uit te tekenen en een aantal beleidsopties te formuleren. Het ontwerpen van een duurzaam bekostigingsstelsel is een

moeilijke evenwichtsoefening. De inbreng van externe expertise is wenselijk om onder meer de uitgezette opties te toetsen aan hun financiële en beleidsmatige consequenties.

6. Op basis van de door de werkgroep uitgetekende krijtlijnen voor een nieuw financieringsmodel, de daarbij geformuleerde beleidsopties en de uitkomsten van de eerste simulaties zal er een discussienota gemaakt worden. Gelet op het bredere maatschappelijke belang van de financiering van het hoger onderwijs is het wenselijk hier bij de start van het volgende academiejaar een brede maatschappelijke discussie los te weken.
7. Na verloop van deze periode zal de financieringswerkgroep alle voorstellen en suggesties evalueren. Deze evaluatie dient te resulteren in de uittekening van een ontwerp van financieringsmodel. Bij het finaliseren van dit model zullen de sociale partners betrokken worden.

Het is aangewezen dat het door mij geïnitieerde proces met bekwame spoed wordt voortgezet door de volgende regering zodat het nieuwe financieringsmodel op een ordentelijke wijze kan geïmplementeerd worden vanaf de begroting 2007, die in mei-juni 2006 voorbereid wordt.

Met vriendelijke groet,

Marleen Vanderpoorten
Vlaams Minister van Onderwijs en Vorming

Overzicht van de rapporten en documenten - de financiering van het hoger onderwijs -

Basisdocumenten

- Centraal Planbureau; “De pijlers onder de kennis economie. Opties voor institutionele vernieuwing.”; 4. Wetenschappelijk onderzoek: prikkels, prestaties en benutting, , jan. 2002.
- DEST, Setting firm foundations, financing australian higher education, Commonwealth of Australia, July 2002;
- HEFCE; “Funding higher education in England: how the HEFCE allocates its funds”, HEFCE 02/18, <http://www.hefce.ac.uk>.
- Jongbloed Ben, Salerno Carlo en Kaiser Frans; “Kosten per student. Methodologie, schattingen en internationale vergelijking”, 2003, CHEPS, Enschede.
- Kaiser Frans, Vossensteyn Frans, Koelman Jos; “Public funding of higher education. A comparative study of funding mechanisms in ten countries.”, 2001, CHEPS, Enschede.
- Onderwijsraad, Bekostiging hoger onderwijs, Den Haag, juli 2003.
- SHEFC; “Teaching Funding Method”, <http://www.shafc.ac.uk>.

Documenten die verwijzen naar de Vlaamse situatie:

- Administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijke Onderzoek, Nota: financiering hogescholen en vzw's sovo.
- Luwel Marc; “Naar een nieuw bekostigingsmodel voor het Vlaams hoger onderwijs. Van een enveloppe-financiering naar vouchers.”; Thema, 5-02, pp.32-38.
- Simon Serge; “Een nieuwe financiering voor de universiteiten in Vlaanderen.”; U&B, december 2002, pp. 40-48.

Documenten die verwijzen naar de sociale problematiek:

- Nicaise Ides; “Vader heeft het geld op de rooster geteld. Financiële drempels in het Vlaams hoger onderwijs.”; Thema 5-02; pp. 45-49.
- Tan, Barbara; “Blijvende sociale ongelijkheden in het Vlaamse onderwijs”; CSB berichten, mei 1998.

- Van den Bosch Karel, Tan Barbara, De Maesschalck Veerle; “Zo vader, zo zoon”, of “Ieder naar zijn verdienste”? Intergenerationele mobiliteit inzake opleidingsniveau van Vlaamse mannen in de 20ste eeuw; CSB berichten, december 2001.

Overige documenten:

- Administratie Wetenschap en Innovatie, “Speurgids.”
- Besluit van 20 december 1993, houdende bepalingen inzake de algemene berekeningswijze voor de bekostiging van universiteiten, hogescholen en de Open Universiteit. (via: <http://wetten.overheid.nl>)
- Canton Erik, Venniker Richard, Jongbloed Ben, e.a.; “Higher education reform: getting the incentives right.”; 2001, CHEPS, Enschede.
- Centraal Planbureau; “Financiering van wetenschappelijk onderzoek in internationaal perspectief”; jan 2002.
- Chapman B en Salvage T; “The consequences of recent changes in financing for Australian higher education.”; 1997; EconPapers; <http://econpapers/hhs.se>.
- Commissariaat van de Vlaamse regering bij de hogescholen; “Verslag over de werking van de hogescholen” (jaargangen 1996-2001).
- Cortens Isabelle; “Kritische succesfactoren voor implementatie van veranderingen. In het bijzonder naar aanleiding van wijzigingen in het budgettair kader of financieringssysteem in het hoger onderwijs.”; Thema 5-02; pp. 39-44.
- Dep. for education and skills; “The future of higher education”, London, 2003. Dep. for education and skills Review of research assessment, London, 2003.
- Departement Wetenschap, Innovatie en Media ;Administratie Wetenschap en Innovatie; “Vlaams Indicatorenboek wetenschap, technologie en innovatie 2003”
- French Nigel J; “External funding and university autonomy.” Report on a NUC-NUAS-IMHE seminar, 16-17 June 2003 at the University of Oslo, Norway
- HEFCE, “Teaching Quality Enhancement Fund”, HEFCE 02/24, 2002, <http://www.hefce.ac.uk>.
- HEFCE; “Additional student places and funds 2002-03”, HEFCE 01/54, <http://www.hefce.ac.uk>.
- <http://www.euridyce.org>; The information database on education systems in Europe.
- Jongbloed B. en Koelman J.; “Vouchers for higher education?”; 2000; Enschede; CHEPS.

- Jongbloed Ben, Vossensteyn Hans; “Bekostiging van hoger onderwijs: tijd voor keuzes”; Thema, 5-02, pp. 27-31.
- Kaiser Frans, Vossensteyn Frans, Koelman Jos; “Public funding of higher education. A comparative study of funding mechanisms in ten countries.”, 2001, CHEPS, Enschede.
- Koelman J. and Venniker R.; “Public funding of academic research: the Research Assessment Exercise of the UK”, pp.101-118.
- OECD (2001); “Education at a Glance – OECD Indicators, Organisation for Economic Cooperation and Development”; 2001, OECS, Paris.
- Parliamant of Australia, Senate, Senate Empliment, Workplace Relations, Small Busines and Education References Committee, “Universities in Crisis”; 2001, http://www.aph.gov.au/senate/committee/EET_CTTE/public%20uni/report/index.htm
- Peeters Chris en Van Poucke Annemie; “Het structuurdecreet in Vlaanderen: meer dan wat Bologna vraagt. Een gesprek met de voorzitters van VLIR en VLHORA.”; Thema 2-03; pp. 29-32.
- SHEFC; “A consultation document from the Scottish Higher Education Funding Council”, SHEFC 2000, <http://www.shefc.ac.uk>.
- SHEFC; “Formula funding for teaching 2001-02 (annex A)”, <http://www.shefc.ac.uk>.
- SHEFC; “Main Grants in support of teaching and research for academic year 2001-02, Circular Letter HE/09/01”, 2001, <http://www.shefc.ac.uk>.
- SHEFC; “Review of research policy and funding: second stage consultation,” Dec. 2000. <http://www.shefc.ac.uk>
- SHEFC; “Science Research Investment Fund, Circular Letter No HE/OS/O1, 2001”, <http://www.shefc.ac.uk>.
- The futures project. Policy for higher education in a changing world), Brown University; <http://www.futuresproject.org>
- Van Damme Dirk, “Vergt een mastergraad vijf jaar studie? Argumenten in het debat omtrent studieduurverlenging in Vlaanderen.”; Thema 2-03, pp. 33-39.
- Vijlder, Frans de; “Vraag- en aanbodfinanciering in het hoger onderwijs.”; Thema 5-02; pp 50-52.
- VLHORA. Diverse nota’s en communiqués in verband met de financiering van de hogescholen.
- VVS, Discussienota: Kwaliteitsfinanciering van het universitair onderwijs in Vlaanderen, http://www.vvs.ac/standpunt/pdf/kwaliteitsfinanciering-discussienota_VVS.pdf
- Website Deense “Undervisnings Ministeriet”; <http://www.uvm.dk>;